

Hüseyin Mazlum Bababalım (1859-1945)

Hüseyin Mazlum Bababalım Denizli’de bulunan Karataş Köyü yakınlarındaki Dediği Tekkesi’nde dünyaya gelmiştir. Ailesinin 18 yüzyıldan itibaren bu tekkede yaşadığı düşünülmektedir. 1904 yılında yapılan nüfus sayımına göre 1858-1859 (h. 1275) yılında doğmuştur. TBMM arşivindeki özgeçmişinde ise 1859-1860 (h. 1276) yılında doğduğu ifade edilmektedir.

Hüseyin Mazlum Bababalım babasını 1866-1867 (h. 1283) yılında kaybetmiştir. Babasının ölümü sonrasında eğitimini medresede tamamlamıştır. Daha sonra Dediği ve Teslim Baba Tekkelerini yönetmeye başlamıştır.. Birinci Dünya Savaşı öncesinde hacca gitmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında oğullarından Süleyman Galiçya, Cafer Sadık Kafkas ve Mümtaz Irak cephesinde savaşa katılmıştır. Süleyman şehit olurken diğer oğulları savaş sonrasında evlerine dönmeyi başarmışlardır.

Mondros Mütarekesi sonrasında İtilaf Devletleri Anadolu topraklarını işgal etmeye başlamışlardır. Bu dönemde Ankara’da Büyük Millet Meclisi açılıp düzenli ordu kuruluncaya kadar düşmanla mücadele etme görevi Kuva-yı Milliye’ye düşmüştür. Kuva-yı Milliye’nin teşkilatlanmasında bölgenin ileri gelenlerinin büyük etkisi olmuştur. Milli Mücadele sırasında pek çok din adamı hem Milli Mücadele’ye hem de Kuva-yı Milliye’ye önemli ölçüde destek olmuştur. Pek çok yerde Kuva-yı Milliye’yi örgütleyen ve halkı bu yapıya destek vermeye ikna edenler din adamlarıdır. Denizli’de Müftü Ahmet Hulusi Efendi bu anlamda ön plana çıkan bir figürdür. Bektaşilerin de büyük bir çoğunlukla Milli Mücadele’ye ve Kuva-yı Milliye’ye destek olmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bir Bektaşi babası olan Hüseyin Mazlum Bababalım ve ailesi de Milli Mücadele’yi desteklemişler, Hüseyin Mazlum Bababalım’ın iki oğlu Kuva-yı Milliye’de ve daha sonra düzenli orduda yer almışlardır.

Hüseyin Mazlum Bababalım 1919 yılında Nazilli Kongresine Tavas delegesi olarak katılmıştır. Bu kongrede alınan kararlarla Aydın, Denizli ve Muğla’da Heyet-i Milliyeler kurulmuştur. Bu heyetler Yunan işgaline karşı direniş oluşturma, bölgede asayiş sağlama, cepheye gönderilecek gönüllü ve askeri malzeme temin etme ve çetelere iae sağlama konularını üstlenmiştir. Bababalım ailesi Batı Anadolu’daki Reddi İlhak ve Heyet-i Milli’ye de destek olmuştur. Bu kapsamda Denizli’de ve Tavas’ta işgalleri protesto eden mitingler düzenlenmiştir. Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi’nin çabaları ile Müdafaa-i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyeti (29 Mayıs 1919) kurulmuş ve daha sonra Denizli Heyet-i Milliye’si (12 Temmuz 1919) tesis edilmiştir. Bu yapı 4 Ağustos 1920 tarihinde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti halini almıştır.

Yunan işgali karşısında Batı Anadolu’nun güney cephesinde de Aydın’dan Denizli’ye kadar bir savunma hattı oluşturulmuş, Çine, Umurlu, Nazilli, Sarayköy ve Köşk noktalarında savunma mevzileri teşkil edilmiştir. Hüseyin Mazlum Bababalım’ın oğlu Mümtaz Yunan işgalinden itibaren düşmanla mücadele için harekete geçmiştir. 18 Temmuz 1919 günü Denizli Heyet-i Milliye’sinden oluşturduğu çete için silah ve mühimmat talep etmiştir. Mümtaz Bey’in çetesi Müftü Ahmet Hulusi Efendi tarafından Köşk Cephesi’ne gönderilmiştir. Mümtaz Bey Aydın Cephesi’nde Umurlu-Köşk hattında mücadele etmiştir. Celal Bayar hatıralarında Mümtaz Bey ile bu bölgede tanıştığını ifade etmiştir. Celal Bayar’ın hatıratında Hüseyin Mazlum Bababalım’ın da zaman zaman cepheyi ziyaret ettiği belirtilmektedir.

Mümtaz Babalım kendi faaliyetlerini ve ailesinin hizmetlerini; *“Denizli’de askeri teşkilatın kurulmasından cesaret alarak hemen etrafımızdan silah ve atları kendilerinden vücuda getirdiğim bir bölük süvari ile Denizli’de kadro halinde bulunan 57. Tümenine iltihak ettim... Bu suretle tümenin kuruluşunda da şerefli bir hizmet ifa etmiş bulduk ve*

tümende ilk tavzih edilmiş yedek subaylar mevkiini aldık ve artık bu bölüklerimizin bilfil komutanı olarak fırkamızla birlikte ve fırkamızın iştirak ettiği bütün geri ve şerefli ileri harekatta her türlü güçlükleri yenerek çalıştık... babamız da tarihi Büyük Millet Meclisi'nde Denizli mebusu olarak bulunuyordu ki bir evden babalı oğullu dört öz Türk evladı bizler Türk'ün İstiklal Savaşı kahramanlarının eşsiz şanlı saflarında yer almış bulunuyorduk." sözleri ile ifade etmektedir.

Bababalım ailesinin adı Denizli olayı ile ilgili anlatılan bazı hikayelerde de geçmektedir. Batı Cephesi'nde yaşanan bozgun sırasında Demirci Mehmet Efe'nin adamlarından Sökeli Ali Efe ve yanındakiler Denizli'ye gelerek düşmanın geldiğini belirterek evleri boşalttırmışlar ve soygun yapmışlardır. Bunun üzerine Denizli halkı da bu kişileri öldürmüştür. Bu olaya kızan Demirci Mehmet Efe şehre gelerek 60 kişiyi öldürtmüştür. Bu olaya paralel olarak Demirci Mehmet Efe'nin adamlarından birini öldürenin Bababalım ailesinden olduğu öne sürülmüştür. Demirci Mehmet Efe'nin Dediği Tekkesi'ne saldırmayı planladığı ancak gördüğü rüya sonrası bundan vaz geçtiği rivayet edilmektedir.

Hüseyin Mazlum Bababalım Heyet-i Temsiliye'nin isteği ile 1920 yılındaki seçimde Denizli Milletvekili seçilmiştir. Hüseyin Mazlum Bababalım Birinci Büyük Millet Meclisi'nde yer alan beş Denizli milletvekilinden biri olmanın yanı sıra meclisteki üç Bektaşî babasından biri olmuştur. Celal Bayar kendisi için *"...Bu muhterem zat tam Bektaşî babası kıyafeti içinde iyi kalpli bir vatansever olarak mecliste çalışır, sevilir ve takdir olunurdu. Aramızdaki en mutaassıp hocaların bile dostluğunu kazanmıştı."* değerlendirmesini yapmıştır.

Hüseyin Mazlum Bababalım Büyük Millet Meclisi'nde görev yaptığı süre içerisinde İrşad ve Nafia komisyonlarında görev almıştır. Bu dönemde bir kanun teklifi ve iki tahrir verdiği görülmektedir. İlk olarak 25 Haziran 1920 günü İzmir Cephesi savunucularına meclis adına selam ve teşekkür gönderilmesi hakkında bir tahrir vermiştir. Bu tahrir meclis tarafından coşkuyla kabul edilmiştir. 20 Haziran 1922 günü ise Hacı Bektaş nahiyesinin kaza haline getirilmesi hakkında bir kanun teklifi sunmuştur. Bu teklif önce layiha encümenine daha sonra ise Dahiliye Vekâlet'ine gönderilmiştir. Hüseyin Mazlum Bababalım 27 Haziran 1922 günü meclise sunduğu tahrirde Siirt Mebusu Mustafa Sabri Efendi'ye ve Çal Kazası halkına yardım edilmesini teklif etmiştir. Fakat bu tahrir kabul görmemiştir. Mebusluk görevini üç yıl boyunca sürdürdükten sonra ise tekkesine geri dönmüştür.

Hüseyin Mazlum Bababalım'a Milli Mücadele sırasındaki katkıları dolayısıyla 9 Haziran 1924 günü İstiklal Madalyası verilmiştir. Oğlu Mümtaz Bababalım da 57. Fırka ve Denizli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin önerisi üzerine iki kıta kırmızı şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Hüseyin Mazlum Bababalım'ın hem Milli Mücadele döneminde hem de Cumhuriyet'in ilanı sonrasında Mustafa Kemal Atatürk ile iyi ilişki içinde olduğu bilinmektedir. 1931 yılında Atatürk Denizli'yi ziyaret ettiğinde kendisini karşılayanlar arasında Hüseyin Mazlum Bababalım da yer almıştır. Karşılama sırasında ikili arasında samimi bir sohbet yaşanmıştır.

30 Kasım 1925 tarihinde yürürlüğe giren kanun ile tekke ve zaviyeler kapatılınca Hüseyin Mazlum Bababalım'ın yaşadığı Dediği Tekkesi de faaliyetlerine son vermiştir. Ancak Bababalım ailesi Atatürk'ün Bektaşîliğe bakışının menfi olmadığını ileri sürmektedir. Hüseyin Mazlum Bababalım'ın oğlu Mümtaz Bababalım Atatürk'ün 1938 senesindeki İzmir gezisi sırasında kendisini çağırdığını ve döneme uygun bir Bektaşî talimatnamesi yazmasını istediğini iddia etmiştir. Mümtaz Bababalım Atatürk'ün hastalanması ve vefatı üzerine bu projenin hayata geçmediğini ifade etmiştir.

Hüseyin Mazlum Bababalım mebusluktan sonraki hayatında tekkesinde yaşamış ve çiftçilikle meşgul olmuştur. Şubat 1941'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin birinci devresinde azalık etmiş olanlardan yardıma muhtaç olanlara yardım yapılması kapsamında kendisine üç aylık bağlanmıştır. Hüseyin Mazlum Bababalım 1945 yılında vefat etmiştir.

Çağdaş YÜKSEL

KAYNAKÇA

A'dan Z'ye Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Dönemi, C 2, Boyut Matbaacılık, İstanbul 2005.

AKIN, Fehmi, "Birinci Mecliste Denizli Milletvekilleri", **Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu**, C 1, Fakülte Kitapevi, Isparta 2007.

AYDINEL, Sıtkı, **Güneybatı Anadolu'da Kuva'yı Milliye Harekatı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

BAYAR, Celal, **Ben de Yazdım Milli Mücadele'ye Gidiş**, C 7, Sabah Kitapçılık, İstanbul 1997.

BAYRAKTAR, Bayram, "Milli Mücadele'de Denizli Olayı", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C 8, S 22, 1991.

BEYAZIT, Mustafa ve BEYAZIT, Yasemin, **Denizli Dediği Tekkesi**, Bilgin Kültür Sanat yayınları, Ankara 2014.

BEYAZIT, Yasemin, "Hüseyin Mazlum Bababalım ve Ailesinin Milli Mücadele'deki Rolü", **Belgi**, S 6, 2013.

DEDEBABA, Bedri Noyan, **Bütün Yönleriyle Alevilik ve Bektaşilik**, C 5, Ardıç Yayınları, Ankara 2002.

GÜNVER, Güneş," Kuva-yı Milliye", **Atatürk Ansiklopedisi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

KAPTAN, Şükrü Tekin, **Kurtuluş Savaşı'nda Denizli'de Önderler**, Bilal Ofset, Denizli 2004.

KILINÇ, Aslıhan, "Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın Milli Mücadele'ye Desteği", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, S 101, 2022.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, **Milli Mücadelede Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

KÜÇÜK, Cevdet, "Milli Mücadele", **İslam Ansiklopedisi**, C. 30, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2020.

KÜÇÜK, Hülya, **Kurtuluş Savaşında Bektaşiler**, Kitap Yayınevi, İstanbul 2003.

OCAK, Ahmet Yaşar, "Bektaşilik", **İslam Ansiklopedisi**, C 5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992.

ÖNDER, Mustafa, "Milli Mücadele Yıllarında Atatürk, Dini Yayınlar ve Din Adamları", **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C 17, S. 1, 2012.

ÖZKAYA, Yücel, "Kuva-yı Milliye", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C 8, S 24, 1992.

SARIKOYUNCA, Ali, "Milli Mücadele'de Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi", **Milli Mücadele'de Denizli ve Müftü Ahmet Hulusi Efendi Sempozyumu**, Denizli Belediyesi Kültür Yayınları, Denizli 2010.

SARIKOYUNCU, Ali ve DEĞERLİ SARIKOYUNCU, Esra, "Milli Mücadele'de Afyonkarahisar Sancağı Din Adamları", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi**, C 3, S 6, 2019.

TOKER, Tarhan, **Kuvayi Milliye ve Milli Mücadelede Denizli**, Denizli Sanayi Odası Yayınları, Denizli 1973.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/huseyin-mazlum-bababalim-1859-1945/?pdf=6741> adresinden erişilmiştir

